

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

Mit gondol a lakosság az inváziós fajokról?

A Természetmegőrzési Főosztály és a Századvég Alapítvány országos közvélemény-kutatásának eredményei, tanulságai

Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos szakmai nap
2018. március 23.

Dedák Dalma
ökológiai referens
TERMÉSZETMEGŐRZÉSI FŐOSZTÁLY

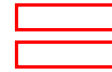

Előzmények

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

TERMÉSZETMEGŐRZÉSI FŐOSZTÁLY

országos közvélemény-
kutatás az idegenhonos
inváziós fajokról

- a kérdéssor összeállítását és szakmai háttérrel az FM TMF adta
- Századvég adta a kérdéssor alapján a közvélemény-kutatás módszertanát és magát a felmérést is ők végezték el
- a kutatás 2017. december 1-15. közötti időszakban zajlott
- felnőtt magyar lakosság körében

„Az elemzésben közölt adatok legfeljebb +/- 3,1 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna.”

Célkitűzések

- A közvélemény-kutatás célja:
 - tudáshiányok feltérképezése
 - köztudatban élő helytelen ismeretek kutatása
- Mit vártunk az eredményektől?
 - a szemléletformáló munkánkat hatékonyabbá tehetjük az eredmények ismeretében
 - célirányosan a tudáshiányokra, téves ismeretekre helyezve a hangsúlyt
 - kommunikációs célcsoportok azonosítása
 - megismételhető kutatás
 - munkánk hatékonyságának nyomon követhetősége
 - mérhető eredmények

„Anyag és módszer”

- **reprezentatív minta** az alapsokaságra – felnőtt magyar lakosságra – nézve
- **telefonos megkérdezéssel alapuló kérdőíves kutatás** (15 perc/kérdőív)
- számítógéppel támogatott telefonos kérdezés – a kérdezőbiztosok számítógépen rögzítik a válaszadók feleleteit
- a kérdezőbiztosok **mintavételi terv alapján kiválasztott telefonszámlista** segítségével egy erre a célra kialakított centerben végzik munkájukat
- **1000 fő bevonásával** (véletlenszerűen kiválasztott felnőtt korú személyeket kérdeztek meg)

➔ objektív és általánosítható eredmények

A kérdőív felépítése

- Igyekeztünk a lehetőségekhez mérten leginkább elkerülni a szakkifejezések használatát, inkább hosszán körülírtunk egy-egy fogalmat:
 - pl. inváziós faj, özönfaj → *tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok*
 - pl. biodiverzitás → *természet sokszínűsége, természetben található fajok sokfélesége* stb.
- zárt és félig zárt kérdések
 - feleltválasztásos: igen/nem típusú és több kimenetelű
 - skálás
- A válaszlehetőségek mindig random sorrendben lettek felsorolva
- nyitott kérdések → izgalmas válaszok 😊

A kérdőív felépítése

■ 1. Általános tájékozottság felmérése

- személyes kötődés a témához
- segítség azok számára, akik kevésbé tájékozottak

■ 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

- inváziós fajok által okozott problémák: a válaszadó szerint milyen problémákat okozhatnak ezek a fajok → a problémák prioritizálása → személyesen megtapasztalt problémák → konkrétan a növény és állatvilágra gyakorolt negatív hatások
- terjedési útvonalakra vonatkozó kérdések: bekerülés, természetbe való kijutás
- inváziós fajok károkozása
- felelősség kérdése

■ 3. Demográfia

- foglalkozás, nem, életkor, iskolai végzettség, gyermekek száma/kora (ha van), lakóhely település típusa, kertkapcsolat, anyagi helyzet, jövedelem

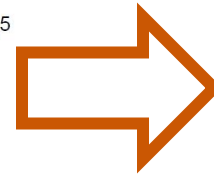
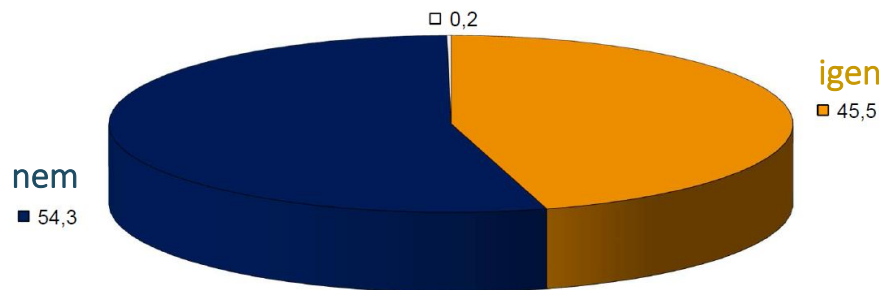

Eredmények a Századvég Konzorcium által összeállított gyorsjelentésből

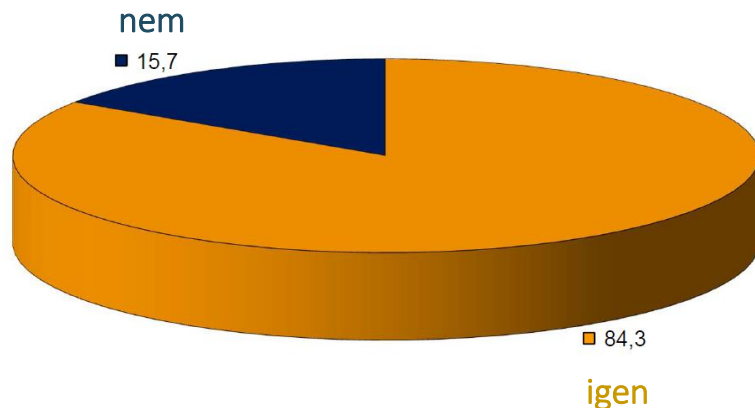
Eredmények – 1. Általános tájékozottság felmérése

- Hallott-e már arról, hogy olyan vadon élő növények, vagy állatok jelentek meg az Ön környezetében, melyek az Ön gyermekkorában még nem voltak hazánkban ismertek? (%)

Igen válasz csak 45,5% ☹️
Mi legyen az 54% nemleges válasszal?
Gondoltunk rájuk is!
→ rávezető kérdés 😊

- Ilyenek például a harlekin katica, a parlagfű, az aranyvessző vagy a törpeharcsa? Ezekről vagy más hasonló fajok tömeges elterjedéséről hallott már?

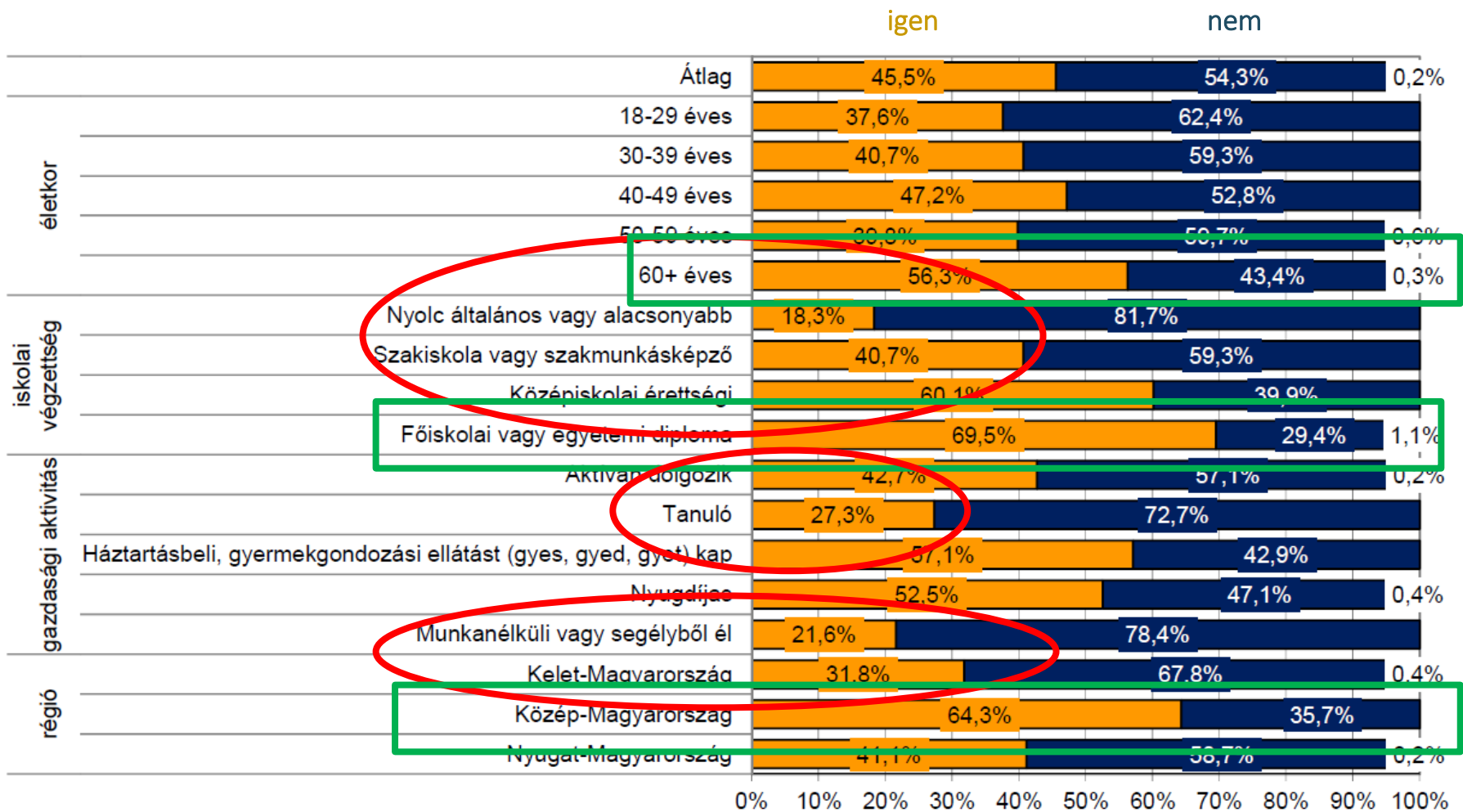

- Akik az előző kérdésre „nem”-mel feleltek (545 fő)
→ 1000 megkérdezettből csupán 85 fő válaszolta még rásegítés után is azt, hogy nem hallott inváziós fajokról

Eredmények – 1. Általános tájékozottság felmérése

1. kérdés demográfiai háttéradatai (n=1000)

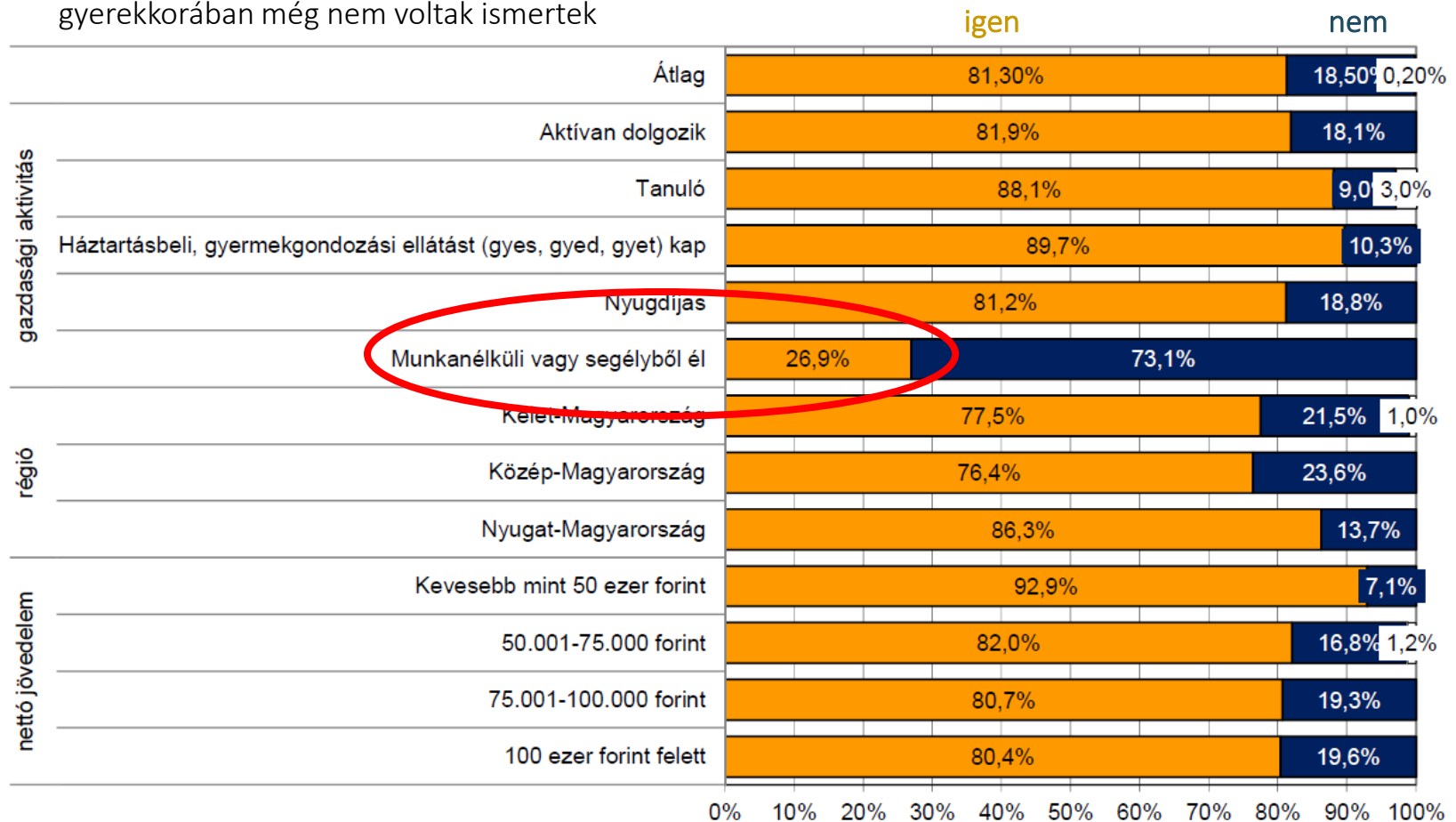

Eredmények – 1. Általános tájékozottság felmérése

■ Személyesen tapasztalt-e ilyet? (n=915)

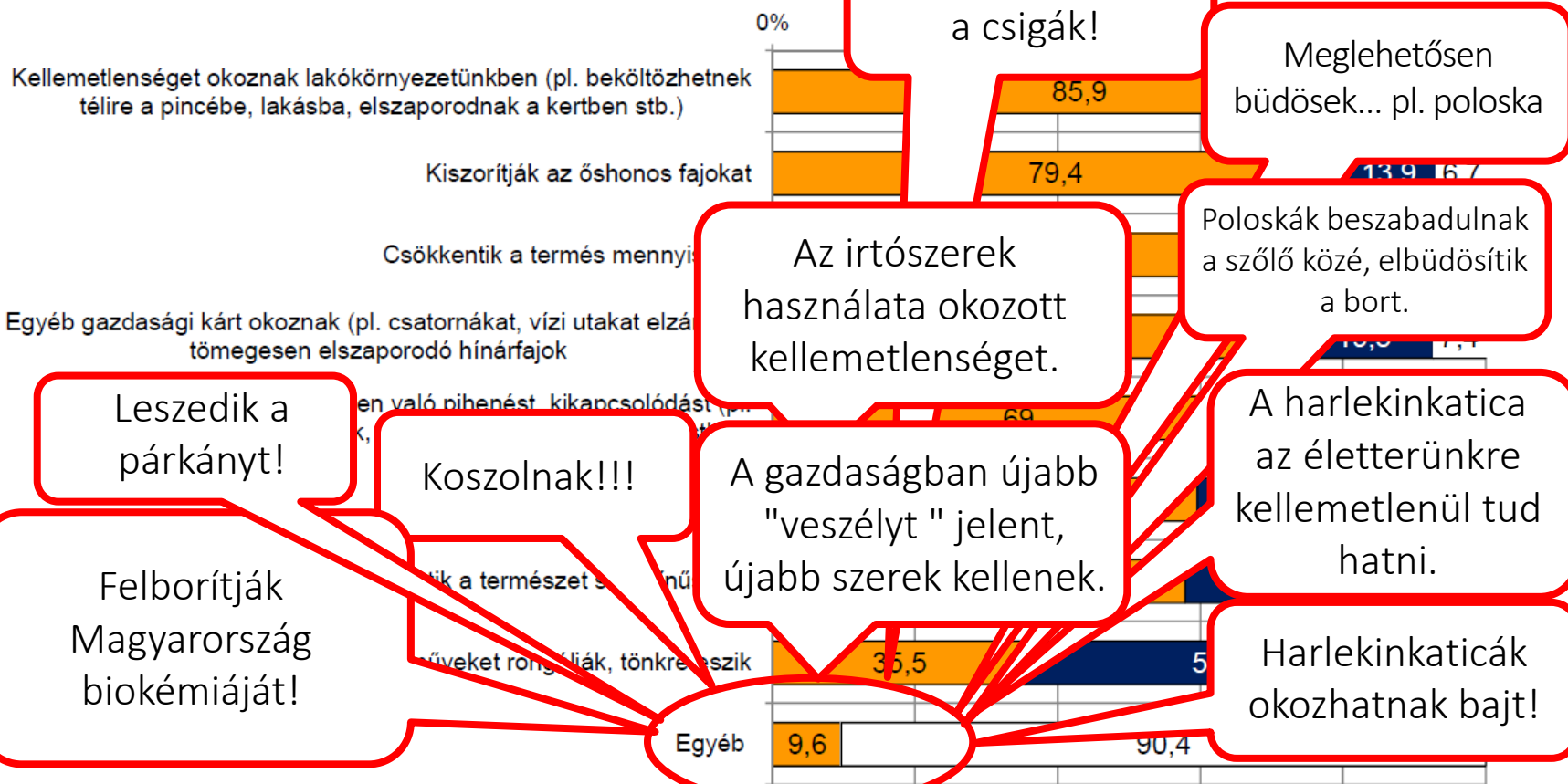
- Tehát a megkérdezett személy tapasztalta-e, hogy olyan fajok jelentek meg a környezetében, amelyek gyerekkorában még nem voltak ismertek

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

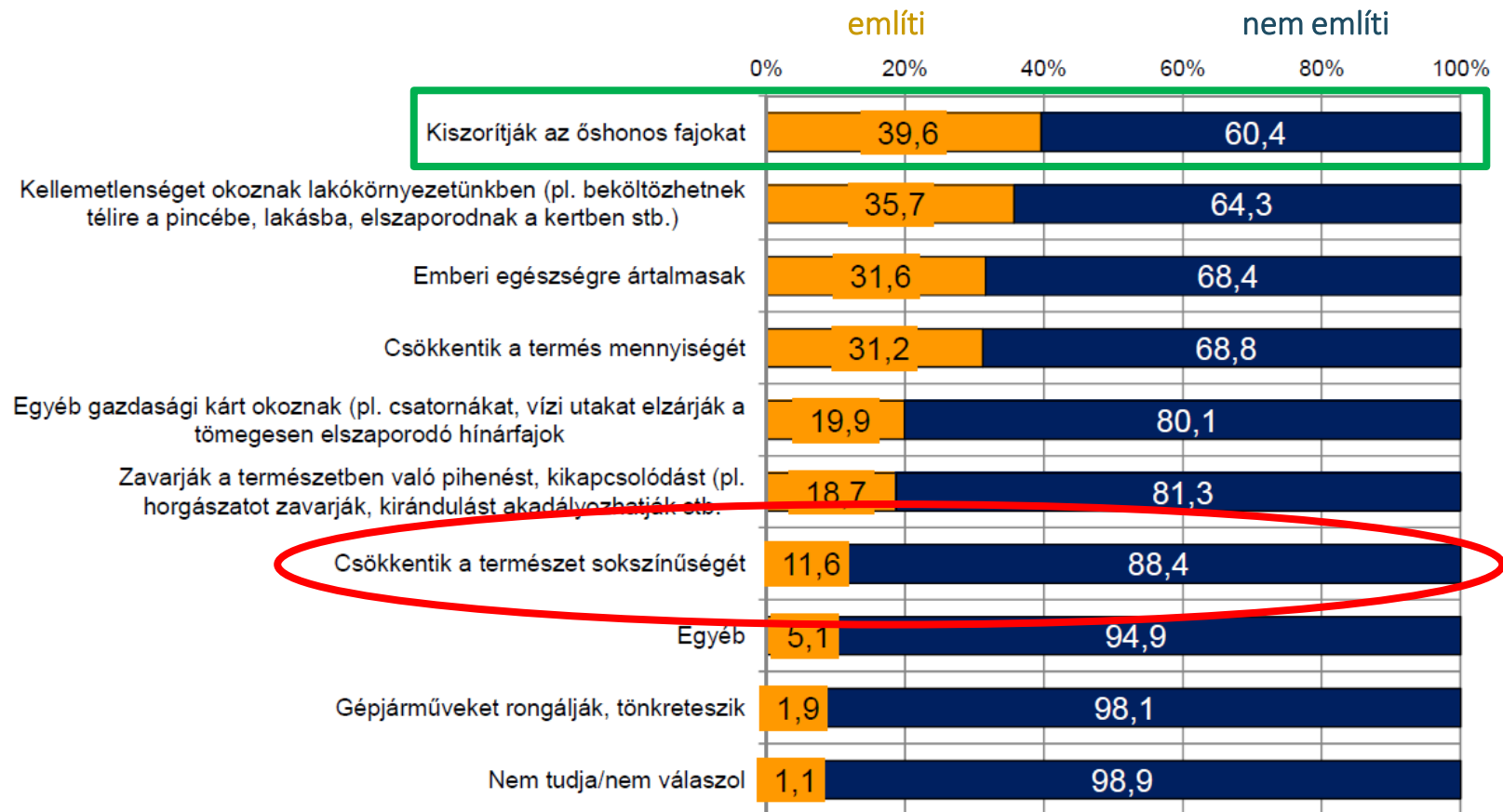
- Véleménye szerint a következőekben felsorolt problémákat okozhatják-e a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok?

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

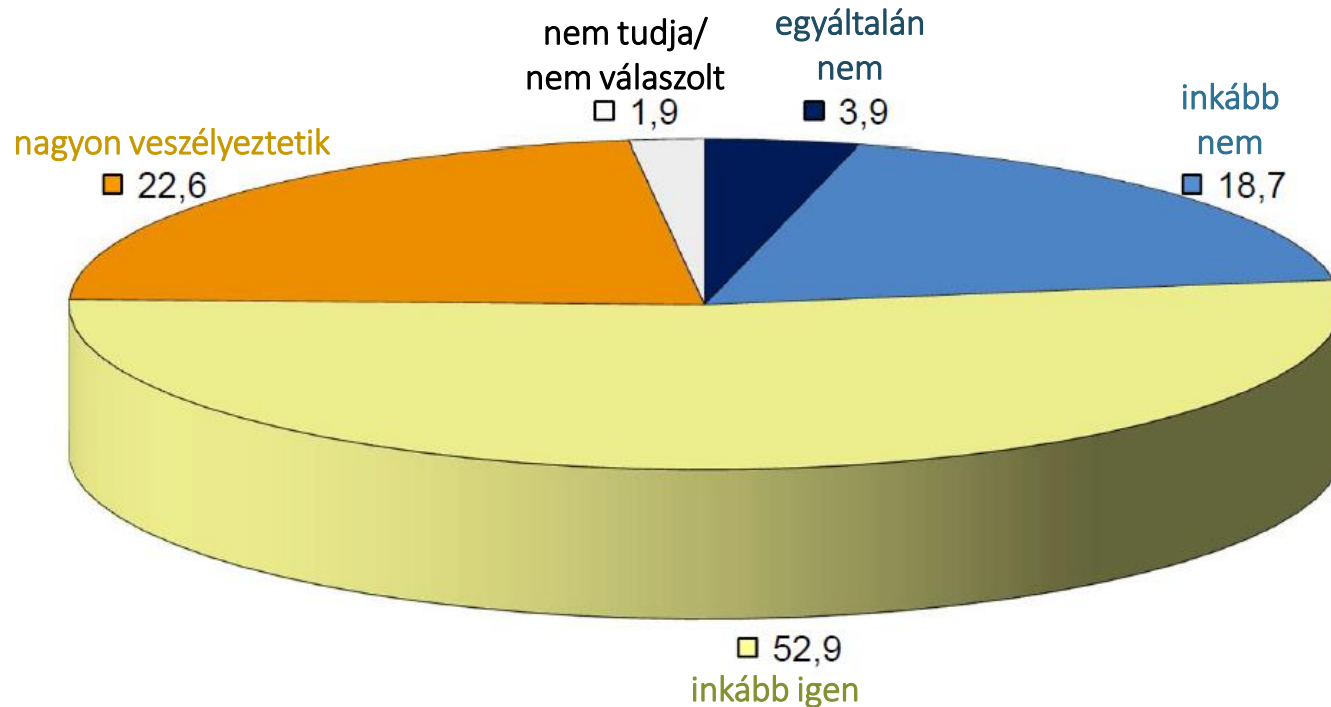
- Ön szerint a fentiek közül melyik a két legfontosabb probléma a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok kapcsán?

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

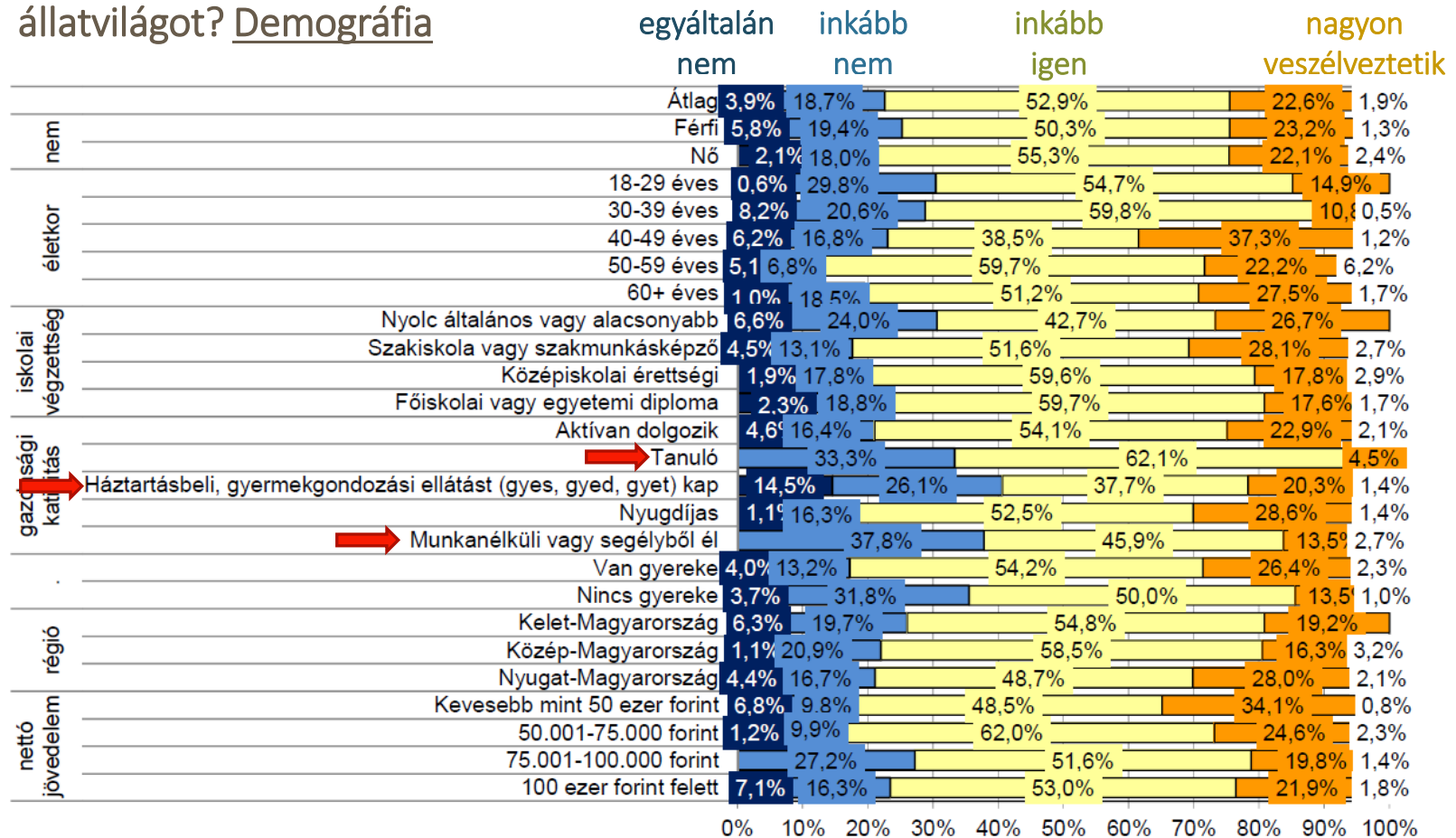
- Összességében Ön szerint mekkora problémát jelentenek ma Magyarországon a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok? Mennyire veszélyeztetik a növény- és állatvilágot?

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

- Összességében Ön szerint mekkora problémát jelentenek ma Magyarországon a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok? Mennyire veszélyeztetik a növény- és állatvilágot? Demográfia

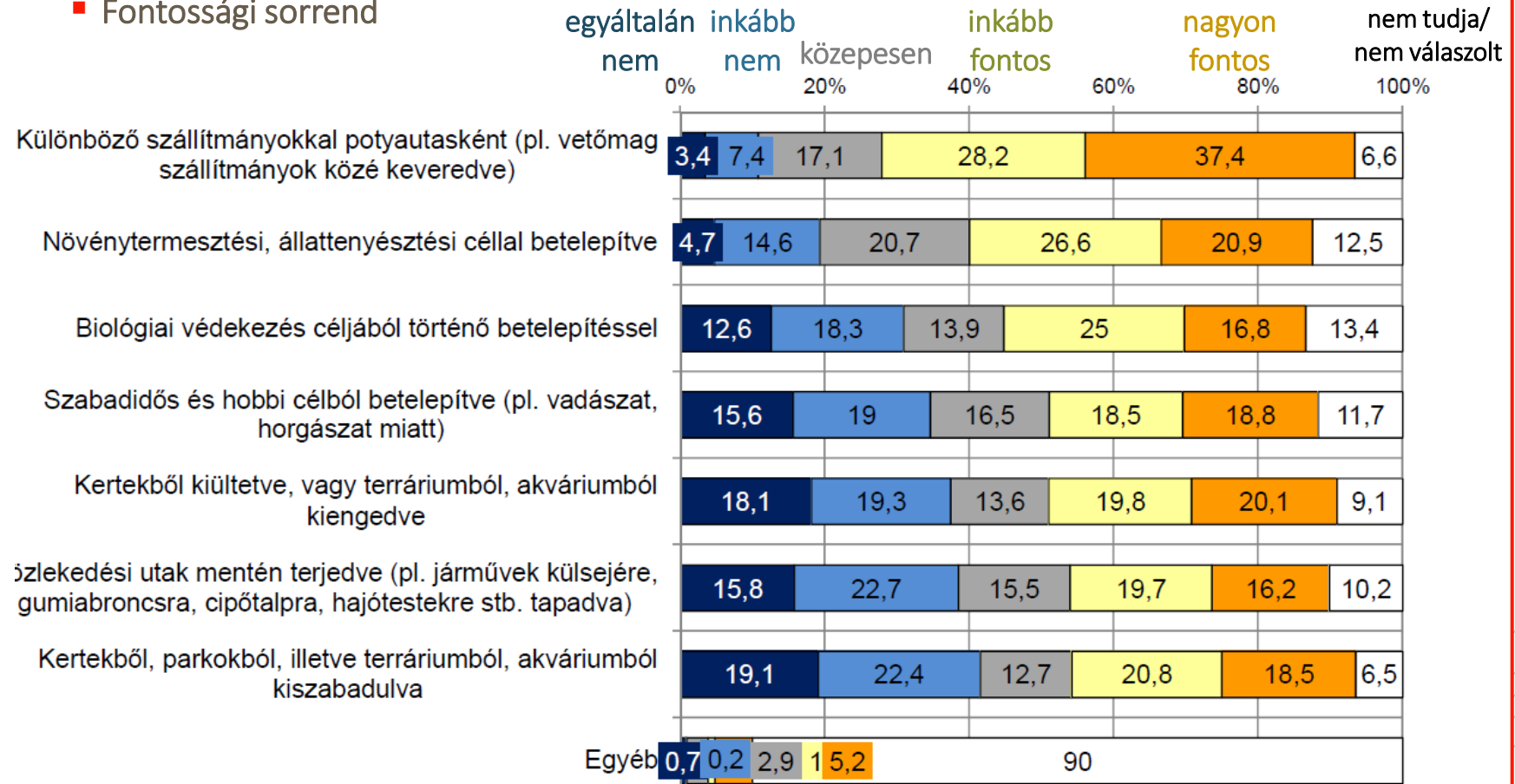

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

- Véleménye szerint mennyire jelentősek a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok hazánkba való bekerülése vagy a természetbe való kijutása szempontjából az alábbiak?

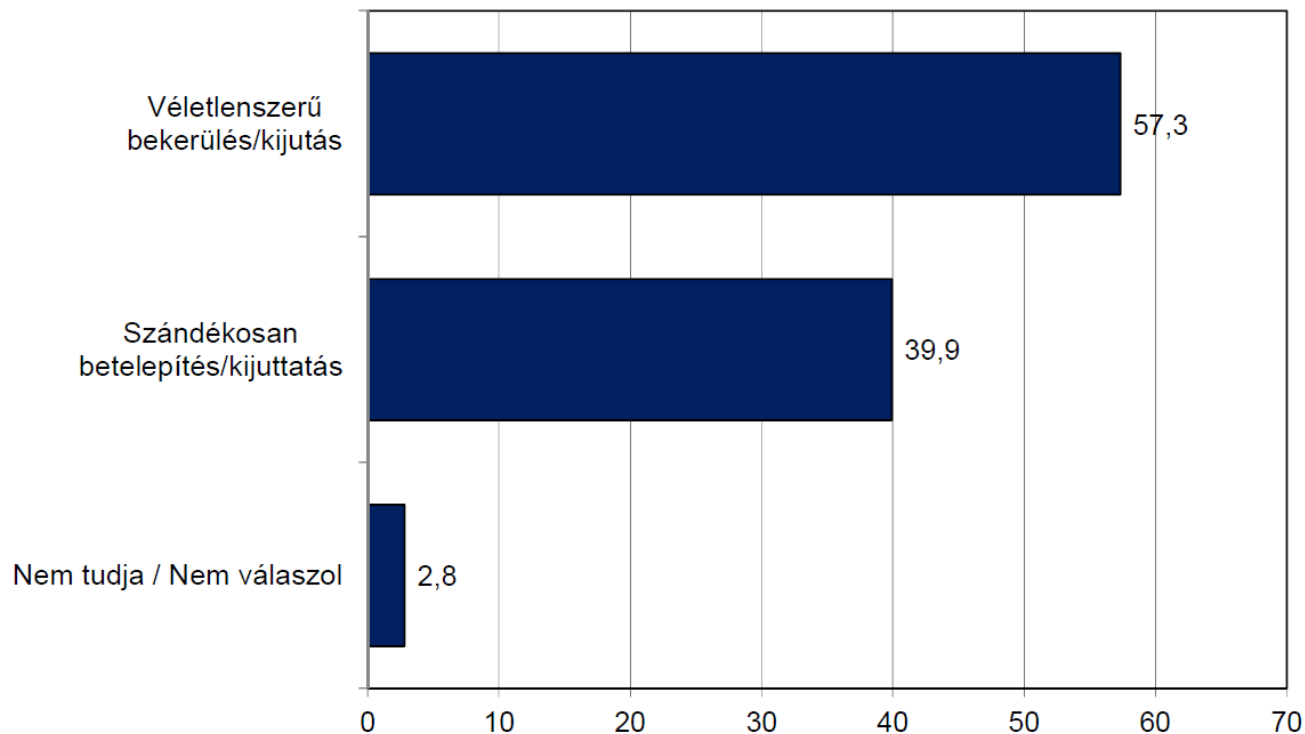
- Fontossági sorrend

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

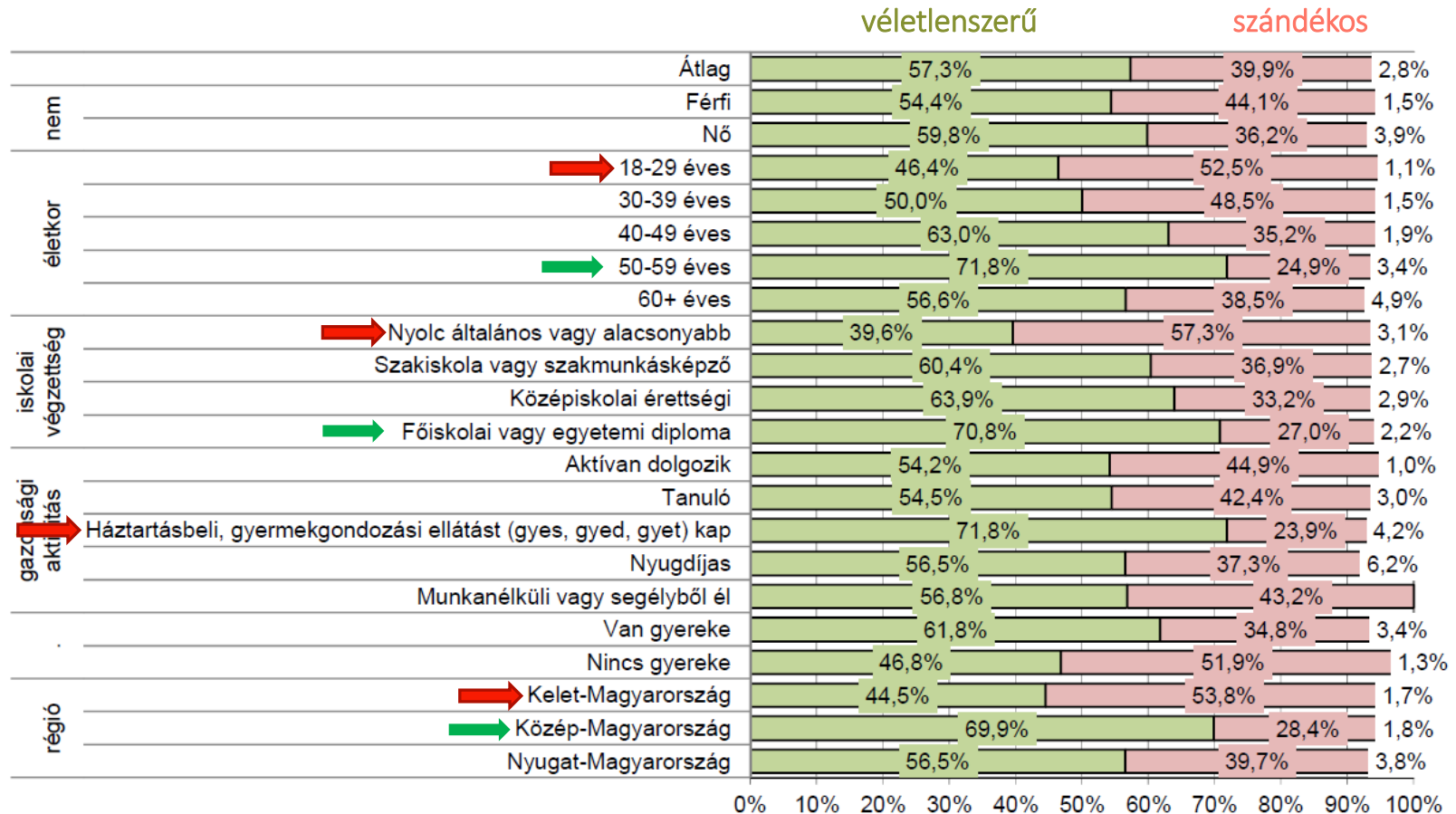
- Ön szerint a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok bekerülésében, illetve természetbe történő kijutásában melyik játszsa a nagyobb szerepet?

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

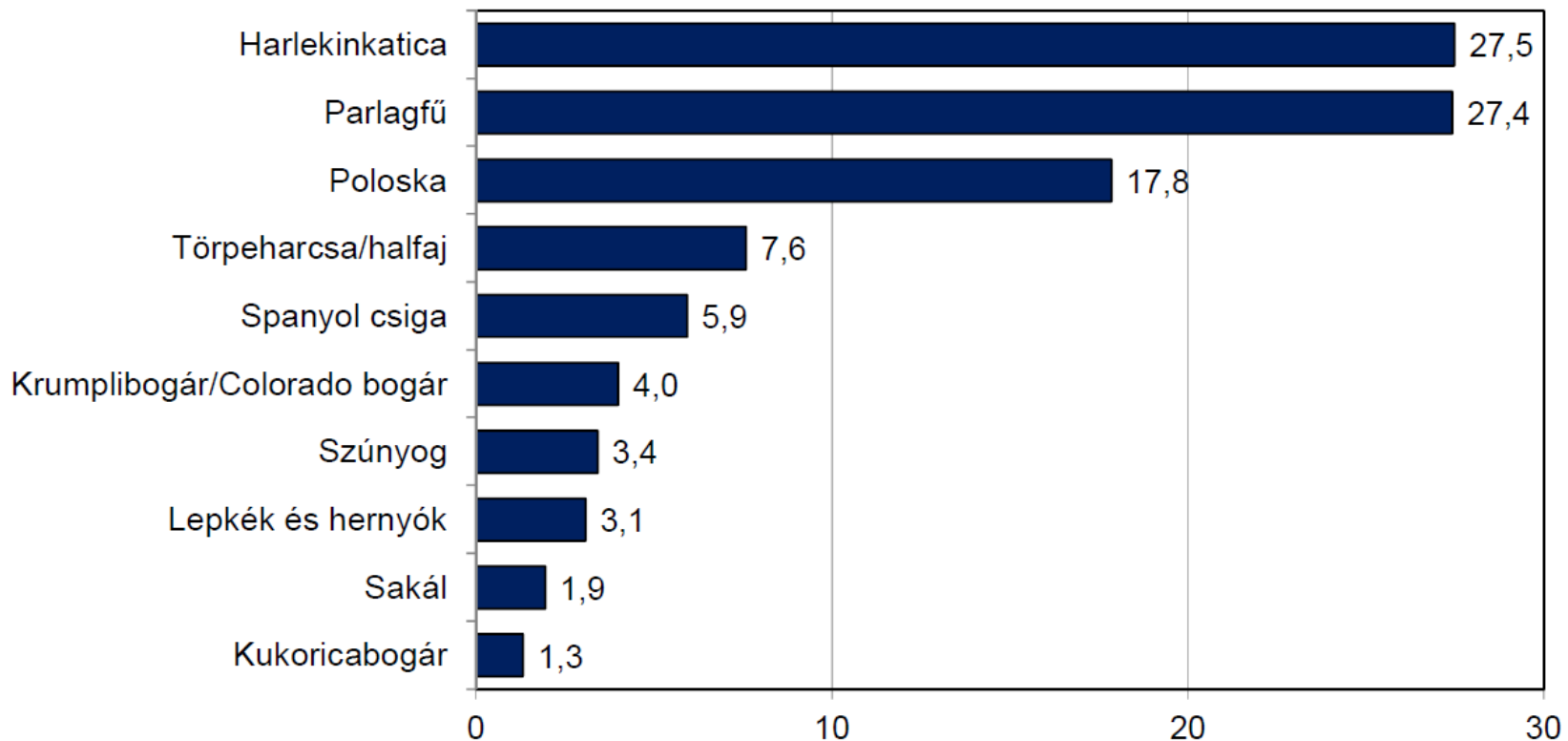
- Ön szerint a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok bekerülésében, illetve természetbe történő kijutásában melyik játsza a nagyobb szerepet? Demográfia

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

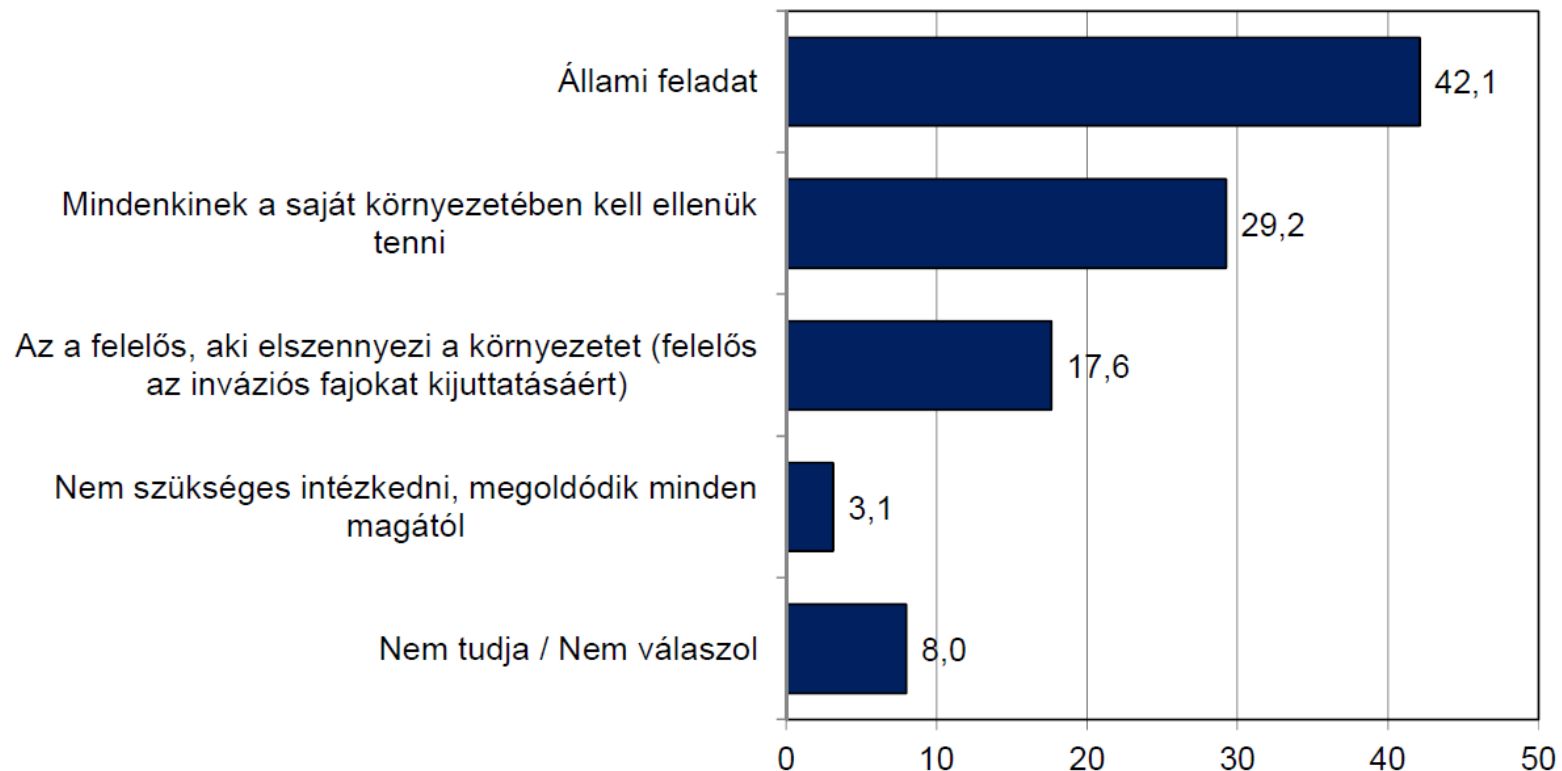
- Ön szerint melyik az a 3 tömegesen elszaporodó idegenhonos növény és/vagy állatfaj, amely a legnagyobb problémát okozza?
 - a három említés súlyozott átlaga, TOP 10, %, az első említés háromszoros, a második kétszeres, a harmadik említés egyszeres súllyal szerepel

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

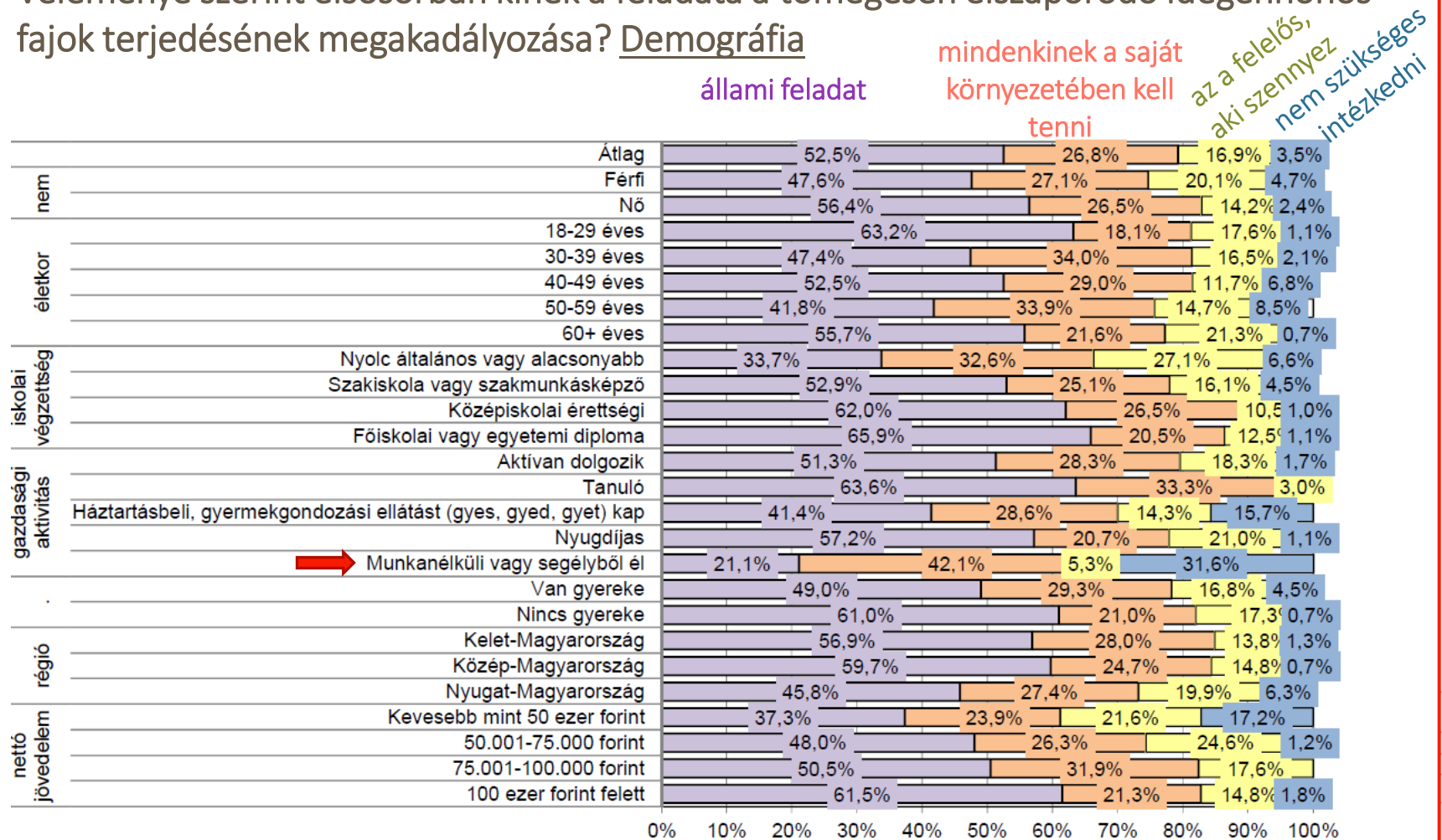
- Véleménye szerint elsősorban kinek a feladata a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok terjedésének megakadályozása?
 - két említés súlyozott átlaga, %, az első említés kétszeres, a második egyszeres súllyal szerepel

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

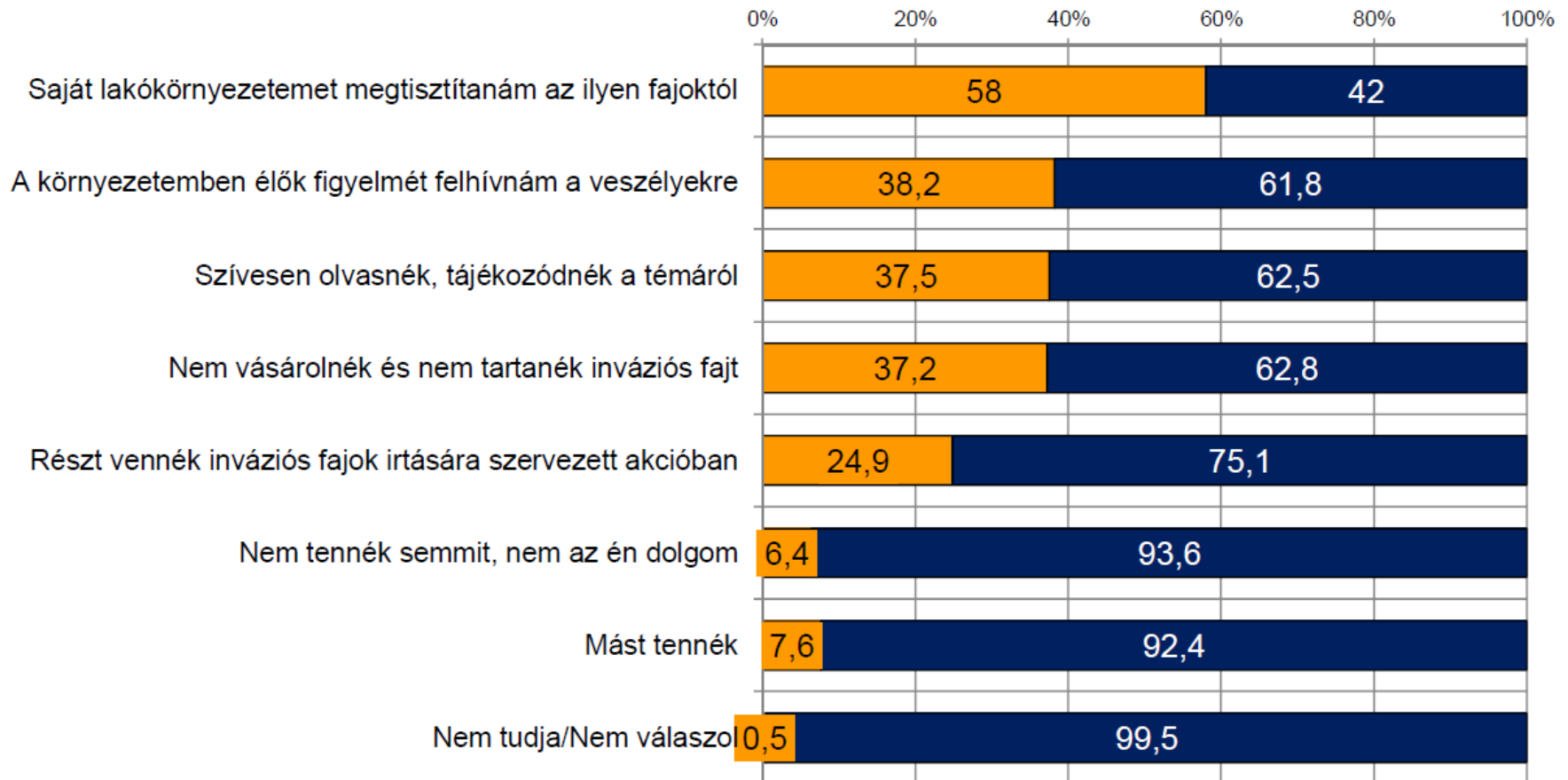
- Véleménye szerint elsősorban kinek a feladata a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok terjedésének megakadályozása? Demográfia

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

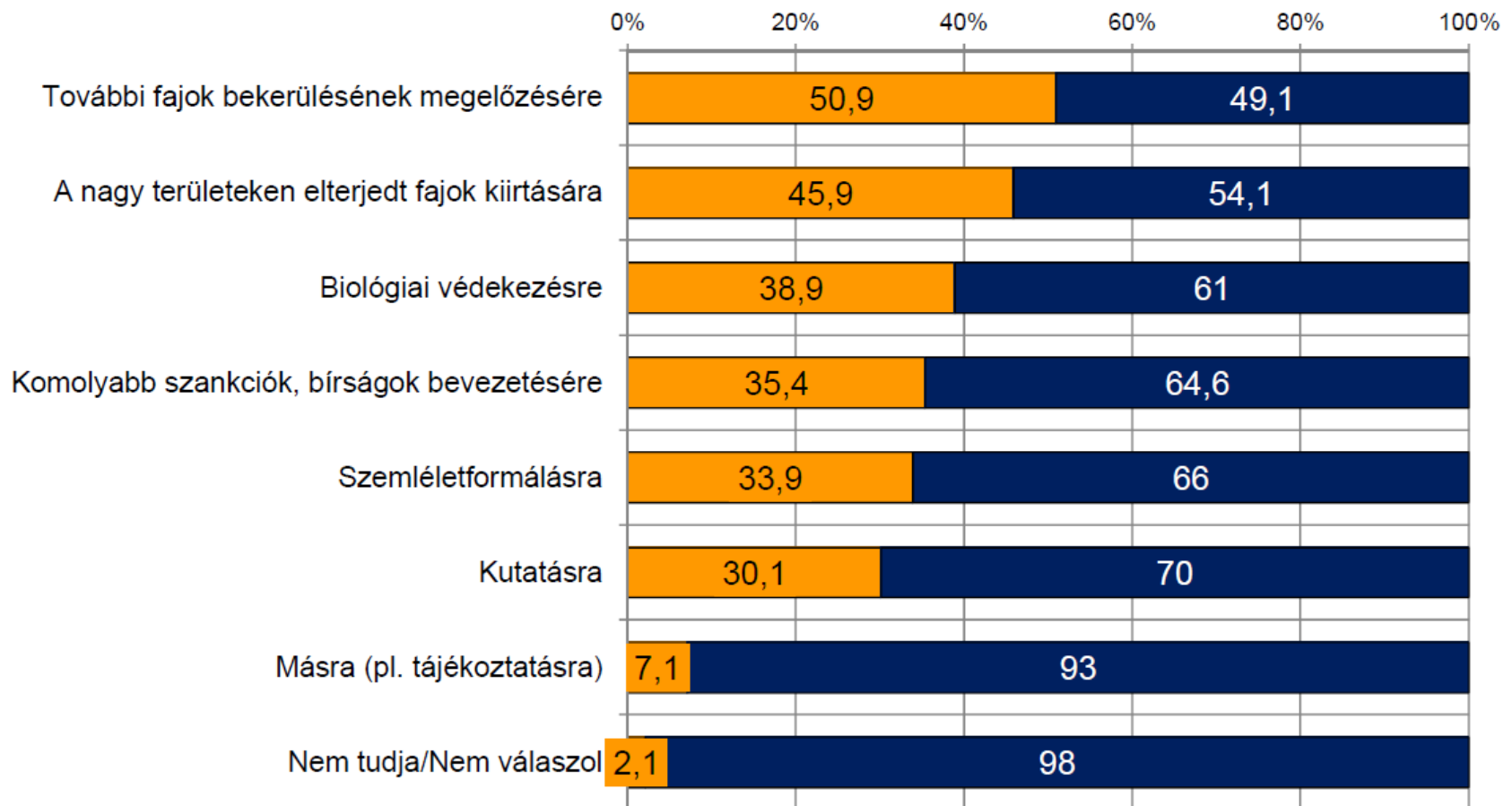
- Ön személyesen mit tenne szívesen a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok terjedésének megelőzése érdekében? Több válasz is lehetséges!

Eredmények – 2. Inváziós fajokkal kapcsolatos konkrét kérdések

- Véleménye szerint milyen tevékenységekre kellene a legnagyobb figyelmet fordítania az államnak a tömegesen elszaporodó idegenhonos fajok terjedésének megakadályozásakor?

Következtetések, tanulságok

- a megkérdezettek 91,5 %-a hallott már az inváziós fajokról
 - legnagyobb arányban a legidősebbek, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, a nyugdíjasok és a háztartásbeliek, a Közép-Magyarországon, a fővárosban és a társasházban élők hallottak.
 - a nemnek és az anyagi helyzetnek nincs szignifikáns hatása
 - ➔ Kijelenthető, hogy a köztudatban benne van az inváziós fajok kérdésköre, így az ismeretterjesztő munka során most már a konkrét fajokkal kapcsolatos ismeretek terjesztésére lenne érdekesebb ráerősíteni
 - ➔ Közép- és alapfokú oktatási intézményekben kell folytatni az ismeretterjesztést
- Azon válaszadók körében, akik már hallottak az idegenhonos fajokról, 81,3 % személyes tapasztalattal is rendelkezik e téren
 - a kertés házban élők, a kertet gondozók, illetve a park, erdő, vagy természetes víz közelében élők körében felülreprezentáltak ezek a személyes élmények.

Következtetések, tanulságok

- A legtöbb válaszadó (35,2 %) a **harlekinkaticával**, 28 % a **parlagfűvel**, 16,1 % pedig az **idegenhonos poloskafajokkal** találkozott már személyesen. (A legnagyobb problémát okozó fajok felsorolása hasonló eredményt hozott.)
 - Az első tíz legtöbbet említett faj között szerepel még pl. a törpeharcsa fajok és más horgászható inváziós halfajok, a spanyol csupaszcsiga, az **aranyakál** (?), hazánkban nem őshonos szúnyogfajok, az akác és az amerikai lepkekabóca *(A megkérdezettek a legtöbb esetben – különösen gerinctelenek esetében – nem pontosan nevezték meg a fajt, de a háttéradatok alapos vizsgálatát követően valószínűsíthető, hogy ezekre gondoltak.)*
 - ➔ Kicsit befolyásolhatják az eredményt a rávezető példák (harlekinkatica, parlagfű, azonban az aranyvesszőt is említettük, ami nem került be a TOP 10-be).
 - ➔ A médiában és internetes hírportálokon szereplő növények és állatok jobban ismertek, vélhetően ennek köszönheti ismertségét a harlekinkatica, a parlagfű, egyes poloska fajok és az aranyakál.

Következtetések, tanulságok

- A lakosság véleménye szerint az idegenhonos fajok főként a lakókörnyezetükben okoznak problémát (pl. beköltözhetnek télire a pincébe, lakásba, elszaporodnak a kertben stb.)
 - 79,4 % szerint kiszorítják az őshonos fajokat, kb. $\frac{3}{4}$ -ük szerint pedig csökkentik a termés mennyiségét, illetve egyéb gazdasági kárt okoznak
- A felsorolt problémák közül a lakosság azt emelte ki a **legfontosabbként**, hogy **kiszorítják az őshonos fajokat (39,6 %)**. A második legtöbbet említett probléma, hogy kellemetlenséget okoznak a lakókörnyezetben, (35,7 %), majd ezt követi, hogy az emberi egészségre ártalmasak (31,6 %), illetve hogy csökkentik a termés mennyiségét (31,2 %).
- A felsorolt problémák közül a legtöbbben a lakókörnyezetben okozott kellemetlenségekkel **találkoztak személyesen (82 %)**. 73,3%-ot a természetben való pihenés, közben zavarták meg az említett fajok, **61,5 % személyesen tapasztalta, hogy csökkentik a természet sokszínűségét**.
 - Érdekes, hogy bár a termés mennyiségére való káros hatásukat és az őshonos fajok kiszorítását személyesen többségük még nem tapasztalta, azonban komoly problémának tekintik ezeket a tényezőket.
 - Több problémacsoportot tapasztaltak személyesen az alacsonyabb iskolai végzettségűek, a tanulók és a nyugdíjasok, a kertés házban vagy társasházban élők, illetve a kertet gondozó válaszadók.

Következtetések, tanulságok

- A hazánkban tömegesen elszaporodó idegenhonos fajokat a felnőtt lakosság háromnegyede tartja veszélyesnek a növény- és állatvilágra nézve, míg 22,6 % nem találja őket veszélyesnek.
 - Nagyobb veszélyt látnak az inváziós fajokban a nők, az idősek, a családosok, az alacsony jövedelemmel rendelkezők
- Az inváziós fajok bekerülésében, és kijutásában a válaszadók a véletlennek tulajdonítanak nagyobb szerepet, kb. 40 % szerint a szándékosságnak a fontosabb.
 - Nagyobb szerepet tulajdonítanak a szándékosságnak a férfiak, a fiatalabbak, az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők, a gyermektelenek, a keleti országrészben élők, a megyeszékhelyi és a városi lakosok, illetve azok, akiknek nincs park vagy tó/folyó a lakókörnyezetében.
- A válaszadók szerint az inváziós fajok a szántóföldi növénytermesztésben okozhatják a legnagyobb károkat. Ezt követik a kertészeti károk, a vizes élőhelyeken okozott károk és az erdészeti károk. A legkisebb mértékben a városi környezetet féltik a válaszadók.

Következtetések, tanulságok

- Az idegenhonos fajok elterjedésének megakadályozása a lakosság relatív többsége (42,1 %) szerint az állam feladata
 - Az állam szerepét főként a nők, a magasabban kvalifikáltak, a nyugdíjasok és a tanulók, a gyermektelenek, és a fővárosiak hangsúlyozzák.
- A személyes megelőzés terén a legtöbb megkérdezett saját lakókörnyezetét tisztítaná meg az ilyen fajoktól (58 %), illetve felhívna a környezetében élők figyelmét a veszélyekre (38,2 %). 37-37 % szívesen tájékozódna a témáról, illetve nem vásárolna vagy tartana inváziós fajt.
 - A legkisebb arányban az inváziós fajok irtására szervezett akcióban való részvételt jelölték meg, ebben csak a válaszadók egynegyede venne részt szívesen
 - Jó hír, hogy csupán 6,4 % említette, hogy nem tenne semmit az ügy érdekében.

Következtetések, tanulságok

- A lakosság véleménye szerint a további fajok bekerülésének megelőzésére kellene a legnagyobb figyelmet fordítania az államnak. Kevesebben vannak, akik szerint az elterjedt fajok kiirtása a legfontosabb feladat, a komolyabb szankcionálás 35,4 % szükséges
 - szemléletformálásra és kutatásra a megkérdezettek 1/3-a fordítana nagyobb figyelmet
- ➔ Kiemelten fontos feladat a szemléletformáló munka
- ➔ A személyes felelősség kérdésére és a biológiai sokféleségre gyakorolt hatásokra nagyobb figyelmet kell fordítani
- ➔ Fontos célcsoportok:
 - a fiatalok, tanulók
 - városiak (díszállat-kereskedések, horgászok stb.)
 - + gazdálkodók (nem kötődik szorosan a közvélemény-kutatáshoz, NPI-s tapasztalat)

**Köszönjük
a
figyelmet!**